

ilmunud

Õhtujutud

Juhan Saar
illustreerinud
Jutta Maisaar
60 lk, kõva köide

Valik õpetliku sisuga unejutte lastele. Juttude ainestik on pärit erinevate rahvaste muinasjuttudest. Sisaldab ka populaarset unelaulu „Mina ei taha veel magama jääda“ koos noodiga. Raamatu esmatrükk on ilmunud 1966. aastal.

Nohik

Klaus-Peter Wolf
tõlkinud Kert Semm
200 lk

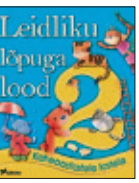
„Nohik“ viib lugeja Kölni, kus vihmasel sügishommikul kukub koolimaja libedalt katuselt alla 13-aastane Kai Lichte. Edasi kulgeb lugu nagu tempokas krimiseriaal: vahetuvad tegevuspai- gad ja võtteplaanid, avanevad tege- laste loomuomadused ja tegutsemis- motiivid ning järk-järgult lähenetakse ootamatule lahendusele. Loo peate- gelased on Kai klassikaaslased, kaks tüdrukut ja kaks poissi, kes omal käel mõistatusele lahendust otsides puu- tuvad kokku maailmaga, kus polegi nii õdus ja turvaline, kui kodus ja sõprade seas kujunenud pilt eeldab.

Leidliku lõpuga lood

tõlkinud Riina Turi
48 lk, kõva köide

Neli erinevas vanu- ses lastele koostatud jutukogumikku. Nel- ja-aastastele mõeldud illustreeritud lood on humoorikad ja õpetlikud. Kol- meaastastele lastele kirjutatud lugu- des on juttu kõigest ümbritsevast: mängud ja kodused toimetused, sõb- rad ja pere, õppimine ja töötgemine. Kaheaastastele ettelugemiseks mõel- dud raamatus leidub lõbusaid ja õpetlikke lugusid sellest, kuidas val- latud ja uudishimulikud loomalapsed avastavad maailma. Üheaastastele mõeldud sõnamänguline jutukogu- mik viib lapsed maailma, mis on neile ühtaegu nii koduselt tuttav kui ka põ- nevalt uudne.

15 minutit. Kalaripõletus- treening

Efua Baker
tõlkinud Elo Kiivet
128 lk, kõva köide
+DVD

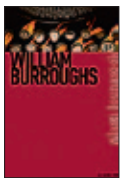
Raamatus on neli suurepärase treeningu- gukava – poks-, aeroobika-, jooksu- ja tantsutreening. Selgitavad fotod näita- vad kõik samm-sammult ette. Pakuta- vad harjutused on jõukohased algaja- tele, kuid sobivad ka edasijõutele. Kaasasoleva DVD pealt saab kuulata eestikeelseid juhiseid ja näha raamatu kõiki nelja treeningukava.

Ajavaim. Alasti lõunasöök

William Burroughs
tõlkinud Olavi Teppan
320 lk, kõva köide

Omal ajal skandaali te- kitanud romaan koosneb reast oma- vahel lõdvalt seotud vinjetidest, mil- les naljaga võrtsitatult leiavad käsit- lemist teemad nagu narkomaania ja homoseksualism. Teos on mõjutanud 20. sajandi teise poole maailmakir- jandust ja popkultuuri. Tõlke aluseks on algupärandi juubeliväljaanne (2009), mille redigeeritud tekstile on lisatud käsikirjast välja jäetud lõigud ning ulatuslik kommentaarium.

Põhjala tumedad teemad läbi musta huumori

KADRI JAANITS

Rovaniemist pärit Katja Kettu on üks kaasaja omapärasemaid noori soome kirjanikke. Ta on õppinud Tampere ülikoolis kirjandust ja Turu Kunstiakadeemias Priit Pärna käe all animatsiooni. Eelkõige on tähelepanu äratanud tema rikas sõnavara ja isikupä- rane keelekasutus, aga ka oskus käsitle- da süngeid teemasid musta huumoriga.

Kettu teine ja ainsana eesti keeles il- munud romaan „Keevitaja“ viib lugeja tagasi 1994. aasta sügisesse, mil Lääne- merel uppus reisilaev Estonia. Nelja in- mese silme läbi hakkab hargnema lugu, mis ei proovi niivõrd kirjeldada kohtutavaid sündmusi ega paljastada vandenõuteooriaid, vaid pigem vaadel- da inimesi ja nende saatusi juhuslikku- se ja ettemääratuse maailmas.

Keevitaja süükoorem

Kettu tegelased on lihtsad inimesed, keda ühiskond pole hellitanud. Niila ja Mirka on õigupoolest kogu oma elu si- hitult triivitud ning nüüd vallandab traagiline õnnetus paisu tagant hävitus-liku lõpu poole suunduva põhjustest ja tagajärgedest koosneva sündmuse- jada. Endist viisi pole enam võimalik eda- si elada. Niilat kihutab tagant süütunne, Mirkat soov saada jalule õiglus.

Niila Kamsu lahkus kunagi Lapist, ta oleks tahtnud saada luuletajaks, aga ei osanud ja nii leidis ta tööd keevitajana ning osales saatuse tahtel Estonia kuri- kuulsa võõrivisiiri keevitamisel. Aas- taid hiljem hakkab teda vaevama süü- tunne, millega seguneb pikka aega ma- ha surutud teadmised, et omal ajal jäi kodukülla maha lapseootel tüdruk. Pä- rast töölt vallandamist ja abielusuhete lõplikku umbejooksmist otsustab mees pöörduda tagasi põhja, kuid selgub, et aeg on sealgi vahepeal edasi läinud ja mõtteis hellitatud minevikku pole tege- likkuses enam olemas.

Põhja-Soome kolkaküla trööstus olevikus on aga Mirka, Niila tütar, kes pole oma isa kunagi näinud, kelle ema on tuhmuva mõistusega invaliid ja vend teadmata kadunud. Kui Mirkani jõuab uudis laeva uppumisest, on ta kindel, et koos sellega läks põhja ka vend Ahku. Lapimaa värviline sügis on möödas, ees ootab hall armetus ja Mirkas küp- seb tõdemus, et keegi peab vastutama. Peab vastutama nii kadunud venna, kustuva ema kui tema enda tühja jooks-

Rovaniemis sündinud Katja Kettu on üks kaasaja omapärasemaid noori soome kirjanikke.

FOTO AUTOR

ma elu eest ning Mirka otsustab Niila üles otsida, et sundida teda oma tegude eest maksma.

Niila naine Kaisu ei ole oma öde am- mu näinud, nüüd too helistab – temagi mees ja poeg olid laeval. Kaisu tunneb, et teda on petetud, on ju nii ebaõiglase, et just siis, kui inimene võiks olla õnnel- lik, kui on uus maja ja köögimööbel, just siis juhtub midagi nii kohutavat. Ja mees magab külalistetoas diivanil. Kai- su osaks jääb olla toeks leinavale öele, nii on tema ehk ainuke, kes traagiliste sündmuste käigus läbi taasloodud läheduse midagi võidab.

Kettu tegelased otsivad samavõrd nii kätemaksu ja õiglust kui leppimist ja andestust, sest „Kõige hullem pole mitte see, et oled süüdi, vaid see, et ei jää kunagi vahele.“ Teatud mõttes on nad Estonia ohvrite saatusekaaslased – elus, aga vaimselt ometi surnud. Eran- diks on teravapilguline konstaabel So- mero, kes suudab kindlalt kahe jalaga

maas seista. Tema kommentaarid aita- vad ühtlasi siduda sündmusi omavahel tervikuks ning on kõlapinnaks ülejäänud tegelaste psühholoogilisele tõmbu- misele ja tõukumisele, mis muudab nad üha kiireneva vääramatusega sama tra- göödia osalisteks.

Kirev keel

Kettu jutustamislaad ei ole katkematu. 1994. aasta septembrist detsembrini antakse vaheldumisi sõna neljale jutusta- tajale, kes kogevad toimuvat igauks isemoodi. Kõigi nelja ajalise jaotuse ees korduvad laeva uppumisega seotud luupainajalikud unenäod. Realismi lõ- huvad ka palavikulised fantaasiapildid. Oluline struktuurilelement on kordus, mis otsekui loitsuna manab esile ja rõ- hutab teose põhiteemat. Mõnikord tun- dub, et sellega on liiale mindud, kui Niila soiuib oma süütunde vaigistami- seks ehk paar korda ülearu „Mingi praakdetail. See polnud minu süü.“

Romaani keel on kirev, omalaadne ja mahlakas. Kettu mängib Peräpohjola murdega ja kasutab omaloodud sõnu. Tema keelekasutust on nimetatud tu- medaks, ise leiab Kettu, et „Ei ole see keel nii tume midagi, pigem on ta elav, metsik, lihalik ja minu arvates isegi nal- jakas. Teemad on tumedad, sest mida raskem teema, seda enam on lugejal vaja naerda.“

Raamatu üks väärtuslikumaid ja mit- mekihilisemaid osi on küllap Lapimaal aset leidvad peatükid, kohalike olude kirjeldused ja Mirka sõnavõttud. Tema pilgu läbi rulluvad lahti pimeneva põh- jala kolkaküla äng ja lootusetus, väike- se ühiskonna kitsarinnalisus ning hirm ja hukkamõist nende vastu, kes normi- dest välja poole jäävad.

Kõik on asendatavad

Osalt on Katja Kettu „Keevitaja“ ka ühiskonnakriitiline romaan. Estonia uppumist on võrreldud 1990-ndate al- guse majanduslangusega Soomes. Kamsu vallandatakse dokist, sest keegi peab ju minema, et teised võiksid jääda. Nii nagu laeva uppumine, jäävad ka ma- janduskriisi põhjused tavalise inimese jaoks mõistetamatuks. Või nagu ütleb Somero: „Põserasva ja kõõluseid küih- veldati dokkides merre, tugevaid töö- mehi, sest neid polnud enam tarvis. /— / Soomlane asendatakse rootslasega, eestlane poolakaga. Nõrgemad teab mis arvutisüsteemiga, keeleoskuse ja praktiliste teadmistega sekretäridega. Kõik on asendatavad.“

Raamatu lõpp kaldub ehk liigselt vä- givalda ja kirjanikul ei õnnestu huvita- vat lugu päris vääriiselt kroonida, kuid lugejat köita Kettu kahtlemata oskab.

„Keevitajas“ segunevad minevik ja olevik, dramaatiline narratiiv ja aktuaal- ne ühiskonnakriitika, kuivõrd majan- duse langused ja tõusud on aktuaalne teema ka tänasel päeval. Ja tänagi süni- nivad kuskil uued Niila Kamsud ja Mir- ka Auttid, jälle sirutub käsi kirve või pudeli järele ning lõplik küsimus kõlab: kes on süüdi, ja milles?

Keevitaja
Katja Kettu
tõlkinud
Kadri Jaanits
224 lk, kõva köide

Palju rohkem kui ainult raamat

RAAMATU EESSÕNA PÕHJAL

„Tuhat üks ööd“ on rohkem kui raamat. See on terve meretäis juttu, aastasadade kestel kogutud varaait, kuhu on talletatud pari- maid muinaslugusid ja pärimusi maail- ma eri paikadest. Kogu keskaja jooksul lugusid araablastel „Tuhande ühe öö“ lugusid või kuulsiid, kuidas jutuvestjad neid turgudel pajatasid. Kuulajate hul- gas oli karavanidega pikkadelt rännu- teedelt tulnud rahvast, oma kraami müüvaid kaupmehi, aga ka juhuslikke

möödakäijaid. Nende sumin oli muinas- lugudele taustaks.

Keerulise sünniloole tõttu pole „Tu- handel ühel ööl“ ühte kindlat kuju. Neid jutukogusid on ikka jälle täienda- tud või ümber tehtud ning sellest on välja jäetud säärasid ainekuid, mis lu- gejale enam korda ei lähe.

Jutud on väga eriilmelised. Enim tun- tud on üleloomulikke nähtusi käsitle- vad muinaslood, kus kannude või lam- pide sisse kätetud vaimud kas aitavad juttude kangelasi või hoopis ründavad neid. Siin on ka romantilisi armulugu- sid, loomamuinasjutte, lugusid vapra-

test mõõgameestest ja petistest, nalja- lugusid – ühesõnaga kõike, mis inimes- tel läbi aastasadade meelt lahutas.

„Tuhande ühe öö“ lugusid ümbritseb raamjutustus, mis mahutab endasse kõik teised lood. See raamjutustus on põnev ja kaasakiskuv. Julm naistevihka- jast haldjas võtab igal õhtul endale uue naise ja hukkab tolle hommikul. Vesiiri- tütar Šahrazad otsustab säärasele loo- muvastasele teguviisile lõpu teha, paja- tades talle lugusid, mis jäävad alati poo- leli, kui hommik koidab – siis ei malda haldjas kaunist jutuvestjat hukata enne, kui pole juttu lõpuni kuulanud. Nii voi-

dab Šahrazad igal ööl endale eluaega juurde. Sõna on timuka mõõgast tuge- vam.

Tuhat ja üks ööd
Idamaade rahvapärism
tõlkinud Ly Seppel,
Andres Ehin
216 lk, kõva köide

